

PRAKTISCH EUTHANASIE

www.licg.nl
over houden van huisdieren

Voor veel huisdiereigenaren is het definitief afscheid moeten nemen van hun geliefde dier één van de moeilijkste dingen in de relatie met hun dier. Voor veel mensen is hun huisdier namelijk niet "zo maar" een dier, maar maakt het deel uit van het gezin. Soms gaan dieren op een natuurlijke manier dood. In andere gevallen, bijvoorbeeld als het dier ziek is, komt euthanasie in beeld. Een besluit moeten nemen over het al dan niet laten euthanaseren van een dier, brengt veel vragen met zich mee.

Wat is euthanasie en wanneer wordt het toegepast?

Wat is euthanasie?

Euthanasie betekent in de meeste gevallen dat op verzoek het leven van een mens of een dier wordt beëindigd door de dood te bespoedigen of de mens of het dier ter dood te brengen, zodat er een einde aan het lijden van deze persoon of dit dier komt. Een mens of dier wordt met euthanasie dus geholpen om dood te gaan met als doel om verder lijden te voorkomen. Er zijn verschillende vormen van euthanasie. Hier gaan we uit van actieve euthanasie, waarbij een dodelijk middel aan het dier wordt toegediend. Belangrijk daarbij is dat de methode pijnloos, snel en eenvoudig is. De handeling is onomkeerbaar en moet veilig zijn voor degene die hem uitvoert. Natuurlijk moet de precieze handeling ook zijn aangepast aan de diersoort en het dier zelf.

Wanneer wordt euthanasie toegepast?

Wanneer een dier geen dierwaardig leven meer kan leiden, is euthanasie gerechtvaardigd. De term 'dierwaardig leven' heeft echter geen algemene definitie. In grote lijnen kan gesteld worden dat een dier geen dierwaardig leven meer heeft als:

- Het zelf geen initiatieven meer neemt om te bewegen, te eten en contact te hebben met andere dieren, de eigenaar en/of de omgeving;
- Zich niet meer bewust is van afwijkend gedrag (bijvoorbeeld in eigen uitwerpselen blijft liggen);
- Ernstige en langdurige pijn heeft die niet (voldoende) te bestrijden is.

Wees u ervan bewust dat dieren een sterke overlevingsdrang hebben en pas in een laat stadium zullen tonen dat er iets mis is. Als een dier laat zien dat het verzwakt is, is het in het wild immers duidelijk herkenbaar voor roofdieren. Meestal gaat het dus niet om duidelijke tekenen zoals pijnuitingen (bijvoorbeeld janken, piepen of mauwen), maar om (subtiele) gedragsveranderingen zoals rustiger zijn dan u van het dier gewend was.

Wie beslist over en moet toestemming geven voor euthanasie?

Wie beslist er of het dier mag worden geëuthanaseerd?

Wie eigenaar is, heeft de zeggenschap. De eigenaar beslist dus of en wanneer zijn/haar dier mag inslapen. De dierenarts is wel verplicht om de eigenaar goed en volledig te informeren. Het kan een enorme schok zijn om tijdens een consult het woord 'euthanasie' te horen vallen. Daardoor lijkt het wel eens of de dierenarts niet alles heeft verteld. Als er geen spoedeisende situatie is waarbij het dier heel veel pijn heeft, en als u wel erg geschokt bent, kan het verstandig zijn om naar huis te gaan. Ten eerste kunt u dan nog even tot rust komen, en ten tweede hebt u de tijd om alles nog eens op een rijtje te zetten en afscheid te nemen van uw dier.

Mag ik zolang wachten als ik wil?

In principe beslist de eigenaar wanneer het moment daar is. Maar niemand mag een dier mishandelen of verwaarlozen door hem/haar bijvoorbeeld (medische) zorg te onthouden. De hond op de keukenvloer laten liggen totdat de dood spontaan intreedt, of de kat in de tuin leggen en 'wachten tot de natuur zijn werk doet' is dan ook strafbaar.

Mijn dierenarts vindt dat ik mijn dier moet laten inslapen, maar ik wil dat (nog) niet. Wie heeft er gelijk?

Zo'n situatie is erg onprettig. Als het dier niet in ernstige nood verkeert, denk er dan nog even over na. Er is misschien een reden dat de dierenarts deze mening heeft. Aan de andere kant worden er natuurlijk ook wel eens onnodige euthanasieadviezen gegeven. Als uw dier niet overduidelijk lijdt, kunt u er nog wel even over nadenken. Misschien kunt u nog eens samen met de dierenarts de voor- en tegenargumenten doornemen. U kunt de dierenarts ook vragen of nader onderzoek (bijvoorbeeld bloedonderzoek of een röntgenfoto) zinvol is. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn om meer duidelijkheid te krijgen over de vooruitzichten van het dier of om te bepalen of op enige wijze verlichting geboden kan worden.

Bedenk als u en de dierenarts van mening verschillen wel het volgende:

Bij dieren weten we niet altijd zeker wanneer ze lijden. Er zijn dieren die onder de meest vreselijke omstandigheden niets laten merken. Als uw dierenarts bijvoorbeeld een diagnose heeft gesteld van een ongeneeslijke ziekte die veel pijn veroorzaakt, hoeft dit niet altijd zichtbaar te zijn; het kan zijn dat uw dier een aandoening heeft die op dat moment nog in het beginstadium is. Dat geeft u misschien tijd om afscheid te nemen, maar

betekent ook dat het dier op korte termijn wel pijn zal kunnen gaan lijden. Maak hierover afspraken met uw dierenarts. Misschien hebt u deze discussie met uw dierenarts vlak voor het weekend, of voor feestdagen. Als u het advies van de dierenarts niet opvolgt, bedenk dan goed hoe u gaat handelen als tijdens het weekend of feestdagen ineens een noodsituatie ontstaat.

Twijfelt u nog steeds, dan kunt u altijd een andere dierenarts om een second opinion vragen.

Ik wil mijn dier laten inslapen, maar mijn dierenarts vindt dat er nog een behandeling mogelijk is. Wie heeft er gelijk?

Als de dierenarts nog mogelijkheden ziet om het dier te behandelen, dan mag hij dit in ieder geval voorstellen aan de eigenaar. Doorbehandelen is een kwestie van mogen, niet van moeten en kan alleen met goede informatie aan, en toestemming van de eigenaar. Als de eigenaar niet bereikbaar is, ligt het anders, dan mag de dierenarts naar beste weten zelf handelen.

Ik wil mijn dier laten inslapen, maar mijn dierenarts is het daar niet mee eens. Mag hij/zij dit weigeren?

Ja, een dierenarts hoeft niet mee te werken aan euthanasie als hij of zij vindt dat dit nog niet aan de orde is. U bent dan vrij om een andere dierenarts te zoeken die uw verzoek wel wil inwilligen. Neem de argumenten van uw dierenarts wel serieus: wellicht is er voor uw dier een andere oplossing mogelijk.

Wie moet er toestemming geven voor euthanasie?

De eigenaar, of de vaste verzorger die op dat moment voor het dier zorgt.

Mijn dier is aangereden en door iemand anders naar de dierenarts gebracht. De dierenarts heeft mijn dier onmiddellijk laten inslapen zonder mij te bellen, mag dat?

In noodgevallen mag dat. Een dierenarts is wettelijk verplicht om een dier de nodige hulp te verlenen. Als de dierenarts een dier in de praktijk krijgt dat ernstig lijdt en waarvan geen eigenaar bekend is, mag hij/zij het dier laten inslapen om het verder lijden te besparen, of behandelen natuurlijk, als de prognose goed is.

Wie voert de euthanasie uit, waar gebeurt dat en wat kost dit?**Mag alleen een dierenarts euthanasie uitvoeren?**

Euthanasie, in de vorm van het toedienen van verdovende middelen door een injectie, is diergeneeskundig handelen, en mag alleen door de dierenarts gebeuren. De dierenarts moet zich houden aan de Wet op de Uitoefening van de Diergeneeskunde. Samen met uitspraken van het Veterinair Tuchtcollege vormt dat een leidraad voor het uitvoeren van euthanasie bij dieren.

Kan ik zelf mijn dier euthanaseren?

Het is bij wet verboden om honden, katten of ganzen zelf te doden. Voor sommige andere dieren, zoals knaagdieren, is dit weliswaar wel toegestaan, maar niet aan te bevelen. Het vergt de juiste kennis om dit goed uit te voeren en bij een verkeerde manier kan dit tot ernstig lijden zorgen. De middelen waarmee de dierenarts euthanasie uitvoert, mogen alleen door een dierenarts toegediend worden. U kunt dus zelf niet over deze middelen beschikken.

Kan mijn dier door de dierenarts bij mij thuis geëuthanaseerd worden?

Ja, het is vaak mogelijk om met uw dierenarts af te spreken dat de euthanasie van uw dier bij u thuis plaatsvindt. U hoeft dan niet met uw dier naar de praktijk, maar het dier kan in zijn vertrouwde omgeving geëuthanaseerd worden. Hou er wel rekening mee dat uw dierenarts het erg druk kan hebben en dat het daarom soms niet mogelijk is om een thuisbezoek in te plannen. Ook zullen de kosten hoger zijn dan euthanasie op de praktijk.

Is de dierenarts verplicht om aan huis te komen?

Nee, de dierenarts is dat niet verplicht. Veel dierenartsen zijn er wel toe bereid, als hun praktijksituatie het toelaat. Sommige dierenartsen kunnen vooral in het weekend en 's avonds niet goed weg als ze dienst hebben. Wordt uw dier op dat moment ernstig ziek, dan kan het zijn dat de dierenarts u toch verzoekt om naar de praktijk te komen.

Tip: vraag aan uw dierenartsenpraktijk of euthanasie aan huis kan. Dat is echt geen rare vraag, en goed om te weten!

Ben ik verplicht om naar de dierenartspraktijk te gaan, als ik mijn dier liever thuis wil laten inslapen?

Wettelijk mag u uw dier niet onnodig laten lijden. Als het echt niet anders kan, zult u naar de dierenartsenpraktijk moeten gaan. Nogmaals: het is altijd verstandig om hierover te praten met uw eigen dierenarts op een moment dat het nog niet dringend is.

Wat kost euthanasie?

De kosten voor euthanasie zijn van veel zaken afhankelijk, waaronder het gewicht van uw dier. Voor een groter dier is meer euthanasiemiddel nodig en dit zal dus duurder zijn. U kunt de tarieven navragen bij uw dierenarts.

Uw dier thuis laten inslapen kost meer dan euthanasie in de dierenartsenpraktijk. Buiten de openingstijden, zoals in de avonden en weekenden, zijn de kosten ook hoger.

Sommige verzekeringen bieden een (gedeeltelijke) vergoeding voor de kosten van euthanasie. Is uw dier verzekerd? Kijk dit dan na in de voorwaarden.

Hoe gaat euthanasie?**Hoe moet een dierenarts een dier laten inslapen?**

Euthanasie is bedoeld als zachte dood. Als regel geldt dat de dierenarts een combinatie van een middel, een dosering en een toediening moet kiezen waarvan de dierenarts weet dat deze geen, of zo min mogelijk, opwinding bij het dier teweeg brengt, en binnen zeer korte tijd na toediening de dood zal veroorzaken. Het dier moet voldoende worden verdoofd, en de dierenarts moet het dier observeren totdat hij zeker weet dat het dood is. Dodelijke injecties die recht in het hart worden gegeven, zonder dat daar een verdovende injectie aan vooraf gaat, worden door het Veterinair Tuchtcollege afgekeurd, en worden door de meeste dierenartsen niet meer gebruikt.

Mijn dier wordt geëuthanaseerd. Hoe gaat dat nu op de dag van de euthanasie?

Indien mogelijk (dus als er geen sprake is van acuut ernstig lijden) zal voor een euthanasie altijd een afspraak worden gemaakt. De handeling kan in de dierenartspraktijk plaatsvinden, maar sommige dierenartsen doen het ook bij u thuis. Als de euthanasie in de dierenartspraktijk plaatsvindt, zal dit veelal op een rustig moment zijn, zodat het dier, uzelf en eventueel meegekomen gezinsleden de aandacht krijgen die u verdient en u niet (lang) hoeft te wachten in de wachtkamer.

Directe betrokkenen (eigenaar en gezinsleden) mogen altijd bij de euthanasie aanwezig zijn als ze dat zelf willen. Volwassenen die twifelen wordt meestal aangeraden erbij aanwezig te zijn. U zult ervaren dat het dier geen angst of pijn heeft. Vaak zijn dieren ook rustiger, als u in de directe nabijheid bent of het dier zelf vasthoudt.

Vaak krijgt het dier eerst een injectie in een spier om het in een roes te brengen. Na ongeveer een kwartier is het dier dan rustig en worden prikkels uit de omgeving nauwelijks meer verwerkt. Dan kan een overdosering van een narcosemiddel gegeven worden. Dit middel wordt bij voorkeur in de bloedbaan toegediend, maar bij dieren waarbij dit niet mogelijk is wordt het op een andere manier toegediend (bijvoorbeeld in de buikholtte bij vogels). Vrijwel direct of kort na het toedienen van deze injectie stopt de ademhaling en even later ook het hart. Soms geeft het dier eerst nog een diepe zucht of is er een spiertrilling zichtbaar. Vaak loopt de urine uit de blaas doordat de spieren ontspannen.

Wilt u een duidelijker beeld krijgen van hoe euthanasie in zijn werk gaat? [Stichting Alert](#) heeft de euthanasie van een van hun honden in beeld gebracht. Hierbij wordt stap voor stap uitgelegd wat er gebeurt. Deze film is eventueel ook door kinderen samen met hun ouders te bekijken. Let op: het gaat om de daadwerkelijke euthanasie van een hond, het is dus niet gesimuleerd!

Mijn dier heeft toch erge pijn gehad tijdens de euthanasie. Is dat toegestaan?

Het is natuurlijk beslist niet de bedoeling, maar het kan wel voorkomen. Zelfs al doet de dierenarts er alles aan om het dier te verdoven zodat het niets merkt, dan kan het toch gebeuren dat de verdovende injectie pijn veroorzaakt, of dat het dier tijdens de verdoving gedesoriënteerd raakt en gaat piepen of janken. Dat is voor de eigenaar heel naar om te zien, maar betekent niet altijd dat de dierenarts iets fout heeft gedaan.

Mijn dier is overleden; en nu?

Als uw dier overleden is, kunt u ervoor kiezen om het lichaam van uw dier bij de dierenarts achter te laten. Het wordt dan opgehaald ter destructie (dit is géén crematie maar een manier van afvalverwerking, zie voor meer uitleg ons artikel 'Overlijden en rouw'). Wilt u uw dier laten cremeren of begraven dan kan uw dierenarts in overleg het lichaam van uw dier vaak ook tijdelijk (gekoeld) voor u bewaren. U kunt dan regelen dat een dierencrematorium of begraafplaats het lichaam bij uw dierenarts ophaalt.

Is uw dier bij u thuis overleden of geëuthanaseerd? Ook dan is het mogelijk om het lichaam van uw overleden dier bij de dierenartsenpraktijk te (laten) brengen.

U kunt het lichaam van uw overleden dier ook mee naar huis nemen. Vervolgens kunt u het zelf naar het gemeentelijk verzamelpunt voor afvalverwerking brengen of laten ophalen door een dierenambulance. U kunt een crematie of begrafenis voor uw dier regelen en kleine dieren kunt u meestal ook zelf begraven.

Er zijn nog meer mogelijkheden, zoals het er beschikking stellen van de wetenschap of het laten opzetten van uw dier. Meer over al deze praktische zaken, maar ook over de rouw die u kunt ervaren na het overlijden van een huisdier, vindt u in het Praktisch document 'Overlijden en rouw'.

Het Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren biedt onafhankelijke en betrouwbare informatie over het houden van huisdieren.

Versie: november 2023

©LICG

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl